

N:o 99.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anslag till förbättrade anordningar för barnmorskeundervisningen i Stockholm; gifven Stockholms slott den 24 mars 1905.

Under återopande af hvad bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag innehåller i fråga om förbättrade anordningar för barnmorskeundervisningen i Stockholm, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att, med förklarande att de nu å allmänna barnbördshusets i Stockholm stat uppförda anslag till hyra för en lärosal, två rum åt tjänstgörande läkare och två rum åt barnmorskeelever må användas till täckande af andra behof för allmänna barnbördshuset, anvisa under allmänna barnbördshusets stat ett särskildt anslag af 5,000 kronor till lokaler m. m. för barnmorskeundervisning. Vid bifall härtill kommer anslaget till allmänna barnbördshuset, nu uppgående till 35,385 kronor, att höjas till 40,385 kronor samt hela det för barnmorskeundervisningen och barnbördshusen i riksstaten upptagna belopp, nu 46,858 kronor, att ökas till 51,858 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederhörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Carl von Friesen.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 mars 1905.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve GYLDENSTOLPE,
Statsråden ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 WESTRING,
 RAMSTEDT,
 VON FRIESEN,
 VIRGIN.

Departementschefen, statsrådet von Friesen, yttrade:

»I anledning af beslutadt uppförande inom kvarteret Grimman å Södermalm i Stockholm af nytt barnbördshus för staden hafva stadsfullmäktige i Stockholm i underdånig skrifvelse den 1 februari 1902 ifrågasatt årligt bidrag af staten till belopp af 5,000 kronor mot det att undervisning af barnmorskeelever finge å det nya barnbördshuset meddelas.

Om anslag till förbättrade anordningar för barnmorskeundervisningen i Stockholm.

Öfver denna framställning hafva underdåniga utlåtanden afgifvits af medicinalstyrelsen, som hört barnmorskeläraren i Stockholm, samt af direktionen öfver allmänna barnbördshuset därstädes, hvarefter och sedan stadsfullmäktige ånyo yttrat sig, nämnda direktion och medicinalstyrelsen, sistnämnda myndighet efter hörande af barnmorskeläraren och biträdande barnmorskeläraren i Stockholm, afgifvit förnyade utlåtanden i ämnet.

Angående barnmorskeundervisningens ordnande i hufvudstaden har medicinalstyrelsen meddelat följande:

Ända från allmänna barnbördshusets tillkomst år 1775 hade anstalten haft till uppgift bland annat att bereda tillfälle till undervisning i barnförlossningskonst åt såväl läkare- som barnmorskeelever. I början hade äfven undervisningen för båda kategorierna elever gemensamt bestridts af samma lärare, nämligen professorn och adjunkten i barnförlossningskonst. Båda hade aflönats af statsmedel, och deras befattningar hade funnits före barnbördshusets tillkomst.

I den mån undervisningen blifvit mera omfattande och eleverna af båda slagen flera, hade ändring härutinnan visat sig behöflig, och sedan rikets ständer beviljat särskildt aflöningsbelopp för bestridande af barnmorskeelevernas undervisning, hade genom nådigt bref till sundhetskollegium den 9 mars 1849 bestämts, att denna undervisning därefter skulle ombesörjas af särskild lärare, hvilken år 1855 tilldelats professors benämning.

Sedermera hade lärarekrafterna förstärkts dels därigenom, att den förra adjunkten blifvit förändrad till en extra ordinarie professur vid karolinska institutet, dels äfven genom anställande år 1867 af en biträdande barnmorskelärare. Men undervisningsanstalten hade länge fortfarande att vara gemensam. Detta förhållande torde hafva medfört svårigheter af många slag. Emellertid hade hithörande angelägenheter så godt sig göra låtit ordnats genom nådiga reglementet för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnbördshuset i Stockholm den 3 april 1852, hvori bestämts, att artis obstetricie professorn vid karolinska institutet skulle vara anstaltens direktor, och att barnmorskeläraren vid förfall för honom skulle utöfva samma funktion men eljest endast förestå barnmorskeundervisningen, hvarjämte åt sundhetskollegium och direktionen för barnbördshuset gemensamt uppdragits att »mellan direktor och barnmorskeläraren, efter omständigheterna, fördela sjukvården till befrämjande af såväl dennas som undervisningens ändamålsenliga gång». — Barnbördshusets sängar för intagning af barnaföderskor hade bestämts till 30. Barnmorskelärlingarna skulle vara 24 under hvarje lärotermin. Men då det genom nådiga reglementet för barnmorskor den 28 november 1856 föreskrifvits, att ny kurs skulle börja den 1 april och den 1 oktober hvarje år, och att hvarje kurs skulle pågå 9 månader, hade antalet årligen under tillsammans 6 månader varit dubbelt så stort, hvartill kommit de, som undervisats i den instrumentala förlossningskonsten. Antalet medicine studerande hade växlat, men torde sällan hafva öfverstigit ett tiotal samtidigt tjänstgörande.

Störande afbrott i undervisningen hade vid denna tid allt emellanåt

uppkommit till följd af våldsamma barnsängsfeberepidemier på barnbördshuset, hvilka ofta föranledt detsammans utrymmande. På grund af det intresse, Stockholms kommun helt naturligt haft uti de mördande epidemiernas hämmande, hade som oftast dess medverkan tagits i anspråk för anskaffande af annan lokal för de hjälpsökande kvinnorna, under det att den infekterade förlossningsanstalten underkastats rengöring och desinfektion. Vid ett tillfälle, år 1841, hade sålunda förlossningsrum ordnats på församlingarnas fattighus, och år 1850 hade för första gången af hufvudstadens myndigheter inrättats ett helt provisoriskt barnbördshus på Södermalm, under det att allmänna barnbördshuset, då beläget vid Fredsgatan, desinfekterats. Vid barnbördshusets nybyggnad (det nya barnbördshuset på Kungsholmen hade öppnats år 1858) hade fästats stora förhoppningar, då man trott sig i dess moderna inrättning hafva funnit ett medel att förekomma större spridning af barnsängsfebern. Men åtminstone till en början hade detta hopp svikits, och år 1864 hade anstalten måst ånyo utrymmas. Äfven nu hade Stockholms stad inrättat ett provisoriskt barnbördshus, där under tre månaders tid barnsängskvinnor mottagits. Läkarevården hade anförtrotts åt barnmorskeläraren, som hit förlagt äfven barnmorskeundervisningen. Samma anordning hade äfven följande år, 1865, måst vidtagas. Men då allmänna barnbördshuset sedan åter till hela sin omfattning tagits i bruk, hade, det oaktadt, efter öfverenskommelse mellan Stockholms stads sundhetsnämnd och allmänna barnbördshusets direktion det provisoriska barnbördshuset fortsatt med sin verksamhet, sedan barnmorskeläraren åtagit sig att kostnadsfritt för kommunen besörja läkarevården och instruktionsbarnmorskan och barnmorskelevernerna tillförbundits att besörja sjukvården och allt därmed sammanhängande arbete.

Härmed hade man sedan fortfarit, och genom nådiga brefvet den 24 mars 1871 till sundhetskollegium hade Kungl. Maj:t bifallit kollegii hemställan, att den praktiska undervisningen vid den i Stockholm inrättade läroanstalten för barnmorskor måtte fortfarande få lärlingarna meddelas vid det af staden underhållna så kallade provisoriska barnbördshuset, tills vidare och så länge sådant med fördel för undervisningen kunde ske samt direktionen öfver allmänna barnbördshuset åt lärlingarna anskaffade och bekostade undervisningslokal jämte fri bostad. Sistnämnda villkor hade sedan alltjämt fullgjorts sålunda, att Stockholms stad mot ett hyresbidrag från allmänna barnbördshuset af 650 kronor årligen tillhandahållit dels föreläsningssal dels husrum för det stadgade antalet frielever.

På grund af berörda nådiga medgifvande hade barnmorskeundervisningen i Stockholm nu i öfver 30 år meddelats på Stockholms stads barn-

bördshus, hvilket från att vara »provisoriskt» öfvergått till en permanent anstalt, som dessutom tid efter annan undergått väsentliga förändringar och utvidgats, så att antalet där förlösta kvinnor allt sedan år 1876 varit icke obetydligt större än motsvarande antal på allmänna barnbördshuset. På grund af det ökade arbetet hade också af staden anslagits lönebidrag åt såväl instruktionsbarnmorskan som en öfverläkare och en biträdande läkare, till hvilka befattningar alltjämt af stadens vederbörande myndighet antagits samma personer, hvilka förut blifvit i stadgad ordning antagna till barnmorskelärare.

Stadsfullmäktiges omförmälda skrifvelse den 1 februari 1902, som af öfverståthållareämbetet med förord till Kungl. Maj:t öfversändts, är af följande lydelse:

»Jämte det Stockholms stadsfullmäktige denna dag anslagit ett belopp af 625,000 kronor för uppförande af ett nytt barnbördshus, har i sammanhang härmed till ompröfning upptagits frågan, huruvida äfven den nya anstalten skall till barnmorskeundervisning upplåtas, såsom alltsedan år 1865 varit fallet med stadens nuvarande barnbördshus. Någon skyldighet att lämna barnmorskeelever tillfälle till undervisning har, såsom ock ett af stadsfullmäktige för icke länge sedan fattadt beslut oförtydligt angifvit, Stockholms kommun icke åtagit sig, utan måste denna skyldighet anses älligga direktionen öfver allmänna barnbördshuset i Stockholm. Så är, enligt kungl. brefvet till sundhetskollegium angående tillstånd att tills vidare förflytta den praktiska undervisningen af de i Stockholm antagna barnmorskelärningar från allmänna till provisoriska barnbördshuset den 24 mars 1871, denna undervisnings fortvaro vid provisoriska barnbördshuset beroende bland annat därpå, att direktionen för allmänna barnbördshuset åtlärlingarna anskaffade och bekostade undervisningslokal jämte fri bostad. Denna öfverenskommelse har tillämpats så, att 6—12 frielever hafva fri bostad i stadens barnbördshus, för hvilken förmåns tillhandahållande allmänna barnbördshuset till kommunen erlägger en årlig ersättning af 650 kronor.

»I betraktande af den stora vikt, som för landet i dess helhet ligger uppå, att utbildning i tillräckligt antal af i möjligaste måtto dugande och insiktsfulla barnmorskor fränjas, och med tanke jämväl på de stora svårigheter för barnmorskeundervisningens ändamålsenliga anordnande, som skulle uppstå, om lärutinnan nu rådande förhållanden upphörde att bestå, hafva stadsfullmäktige emellertid, därest det från statens sida anses önskvärdt, att barnmorskeundervisning skulle få meddelas jämväl vid det nya barnbördshuset, funnit sig böra medgifva detta, dock under uttrycklig för-

utsättning, att vissa här nedan närmare utvecklade anordningar, afsedda att tillgodose kommunens och patienternas berättigade intressen, komma till utförande.

»Då ett genomförande af dessa anordningar förutsätter ett aftal om större penningtillskott från staten än det, som hittills för barnmorskeundervisningen vid södra barnbördshuset utgått, torde det för frågans bedömande vara nödigt att något vidröra de fördelar och olägenheter, som detta aftal skulle medföra för de båda parterna.

»De fördelar, staten kan anses tillgodonjuta därigenom, att kommunens nya barnbördshus upplåtes för barnmorskeundervisning, synas stadsfullmäktige vara påtagliga och mycket stora. Ett upphörande af den hittills rådande ordning synes nämligen innebära nödvändighet för staten att antingen väsentligen utvidga allmänna barnbördshuset härstädes eller ock låta uppföra en ny, själfständig förlossningsanstalt. Den betydande summa, stadsfullmäktige nu anvisat för åstadkommande af ett nytt barnbördshus för stadens behof, gifver en god ledning för bedömande af, hvad en egen förlossningsanstalt, om ock något mindre, skulle kosta statsverket.

»Såsom en fördel för kommunen kan framhållas, att sjukhusets läkare, såsom på samma gång barnmorskelärare, nu till största delen aflönas af staten, likasom ock att barnmorskeeleverna nu utföra en del arbeten, för hvilka kommunen eljest måste anställa aflönade biträden. Värdet af dessa förmåner få dock icke öfverskattas. En sjukvårdsanstalt, å hvilken undervisning skall meddelas åt omkring 60 elever, förlorar nödvändigtvis härigenom något af det lugn och den jämna gång, som genom en väsentligt fåtaligare, fast anställd och i sina arbeten väl invand betjäning åt densamma förlänas. Med 60 elever, i stället för ett tjugotal fasta biträden, kräver en dylik vårdanstalt också en större uppsättning af inventarier. Kostnaderna för förbrukningsartiklar, äfvensom tvätt m. m., blifva äfven under denna förutsättning icke obetydligt ökade. Elever, som oupphörligt växla, kunna helt visst icke heller inöfvas till samma aktsamhet om inrättningens tillhörigheter som en fåtaligare, fast anställd personal. För undervisningen vid barnbördshuset kräfvos ock, att åt en del lokaler, såsom t. ex. operationssal och demonstrationsrum, gifvas större dimensioner, än hvad eljest behöfver blifva fallet, något som ju medför ökade kostnader såväl vid första anläggningen som för uppvärmning, belysning och framtida underhåll.

»De ekonomiska fördelar, staden genom inbesparande af en del aflönningar till läkare och personal vid det nya barnbördshuset kan beräknas komma att åtnjuta vid ett bibehållande af barnmorskeundervisningen, äro sålunda icke af den betydelse, att det för staden kan vara af någon vikt,

att undervisning kommer att för framtiden meddelas äfven vid det nya barnbördshuset.

»Af den kommitté, som haft sig förelagdt att förebringa nödig utredning i frågan om byggandet af nytt barnbördshus, har såsom en den nuvarande ordningen vid södra barnbördshuset vidlådande stor olägenhet framhållits, att barnmorskeeleverna, åt hvilka anförtrotts de uppgifter, som eljest vid offentliga vårdanstalter fyllas af en fast anställd personal, i allmänhet icke bo inom anstalten, och att de ej heller därstädes intaga sina måltider. Härigenom uppstår ett allvarsamt hinder för upprätthållandet af den stränga ordning och disciplin, hvilken obetingadt bör råda inom en dylik anstalt. Detta förhållande kan ock medföra fara för de sjuka, då eleverna ofta nödgas bo och äfven intaga sina måltider i fattiga hem, inom hvilka sanitära missförhållanden icke sällan förefinnas. Härigenom kunna till barnbördshuset öfverföras smittosamma sjukdonar, för hvilka förlossningskvinnor äro särdeles mottagliga, hvarjämte eleverna härigenom frestas att underlåta bestämda måltider eller att åtnöja sig med otillräcklig eller olämplig föda.

»Sistberörda olägenheter hafva stadsfullmäktige funnit vara af så stor betydelse, att deras undanröjande af stadsfullmäktige måste uppställas såsom ett bestämdt villkor, för att barnmorskeundervisningen skall vid det nya barnbördshuset få meddelas.

»Detta villkor kan emellertid utan alltför stora svårigheter fyllas därigenom, att bostäder och tillfälle att erhålla utspisning beredas eleverna inom det nya barnbördshuset. Byggnadsplanerna för detta hafva nämligen uppgjorts på sådant sätt, att erforderligt antal bostäder kunna inom hufvudbyggnadens flyglar anordnas för elevernas räkning. För kök och matsal för eleverna samt föreläsningssal, bostäder för köksbetjäning m. m. måste emellertid en särskild byggnad uppföras.

»Enligt af stadens byggnadskontor uppgjord kostnadsberäkning skulle dessa anordningar kräfvat en kostnad af 81,932 kronor 15 öre.

»Anskaffandet af den första uppsättningen af inventarier torde kräfvat en summa af omkring 20,000 kronor.

»Den årliga kostnaden för själfva byggnaden, ränta å anläggnings- och uppsättningskostnaderna samt husets underhåll torde alltså kunna beräknas till omkring 5,000 kronor. Härtill skulle nu vidare, enligt med ledning af erfarenheten från kommunens sjukhus verkställda beräkningar, årligen i rundt tal erfordras för ljus och uppvärmning 4,000 kronor, för inventariers inköp och underhåll 2,000 kronor och för renhållning inomhus, tvätt och upppassning 1,000 kronor. Årliga kostnaden för anordnandet af ett internat

för barnmorskeeleverna under nedan angifna förutsättning beträffande utspisningen skulle alltså uppgå till omkring 12,000 kronor.

»Till gäldande af dessa kostnader hafva stadsfullmäktige i betraktande af det arbete, barnmorskeeleverna prestera till anstaltens förmån, ansett det vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att staden icke undandrager sig att lämna bidrag, liksom det ock å andra sidan synes uppenbart, att äfven staten, såsom hyra för undervisningslokalen äfvensom med hänsyn till fördelen att få den viktiga frågan om barnmorskeundervisningen mera betryggad och bättre ordnad än hittills, bör bestrida en del af de härför erforderliga kostnaderna.

»Detta statens bidrag hafva stadsfullmäktige ansett böra bestämmas till 5,000 kronor årligen, ett belopp som med hänsyn till statens nyss framhållna stora fördelar af det ifrågasatta aftalet måste anses mycket måttligt. Än mer i ögonen fallande blifver detta, om man beaktar, att staten till den förlossningsanstalt, där undervisning meddelas åt blifvande läkare, lämnar ett årligt bidrag af 25,000 kronor förutom aflöningar till lärare.

»Under förutsättning, att staden sålunda bereder eleverna kostnadsfri bostad med flera förmåner, synas desamma däremot själfva böra bestrida utgifterna för kosthållet samt tvätt af egna kläder.

»Anordnandet af detta internat förutsätter, att hvarje elev förpliktas att under elevtiden vara boende inom anstalten samt vid studiekursens början hos styrelsen för barnbördshuset eller i medicinalstyrelsens kamrerarekontor deponera den summa, som för elevernas utspisning under lärotiden pröfvas vara behöflig, äfvensom godkänd borgen för de kostnader, som utöfver detta belopp möjligen kunna uppstå. För en föreskrift i denna riktning synes hinder så mycket mindre böra kunna möta, som i nu gällande barnmorskereglemente redan finnes stadgadt, att hvarje elev skall förete intyg om, att hon äger erforderliga medel för sitt uppehälle under lärotiden.

»På grund af det nu anförda få stadsfullmäktige härmed förklara sig villiga:

att medgifva, det undervisning åt barnmorskeelever må, tills vidare och intill dess stadsfullmäktige annorlunda besluta, meddelas å stadens nya barnbördshus; samt

att låta uppföra och utrusta till bostäder och hushåll för barnmorskeeleverna erforderliga lokaler samt bekosta underhåll af desamma och deras inventarier tillika med erforderligt ljus och bränsle, äfvensom att här anordna erforderliga undervisningslokaler, allt under villkor:

att staten, såsom hyra för undervisningslokalerna och till bestridande af en del af de utgifter, staden härigenom för barnmorskeundervisnings

behöriga tillgodoseende åtagit sig, årligen bidrager med ett belopp af 5,000 kronor, att utgå så länge barnmorskeundervisningen vid anstalten fortfar att till bestridande af kostnaderna för elevernas utspisning hvarje elev; som önskar åtnjuta undervisning vid läroanstalten i Stockholm, förpliktas att hos styrelsen för södra barnbördshuset eller i medicinalstyrelsens kamrerarekontor deponera det belopp, som pröfvas härför erforderligt, jämte godkänd borgen för härutöfver möjligen uppkommande kostnader; samt att eleverna förpliktas att vara boende inom anstalten».

Barnmorskeläraren i Stockholm, professorn Mårten Sondén, har i sitt häröfver till medicinalstyrelsen afgifna utlåtande, dagtecknad den 6 juni 1902, yttrat sig sålunda.

Toge man innebörden af stadsfullmäktiges anbud och de därvid fästade villkoren i skärskådande, torde man icke kunna undgå att finna såväl anbudet som villkoren för alla parter erbjuda betydande fördelar.

Barnmorskeundervisningsanstalten skulle sålunda vinna den stora förmånen att efter det långa provisorium, hvarunder den lidit, blifva definitivt ordnad och väl ordnad. Det, som länge varit ett önskemål, skulle vinnas, nämligen dels goda undervisningslokaler, dels ett internat (med tillhörande lokaler), så ordnad, att alla eleverna skulle inom anstalten erhålla fri bostad äfvensom där erhålla ordentlig utspisning, allt under ledning af en lämplig husmoder.

Hvilken betydelse för undervisningen och utbildningen af barnmorskeleverna i öfrigt ett väl ordnad internat måste hafva, torde bäst belysas genom att tillse, huru förhållandena förut varit (och ännu vore) å södra barnbördshuset.

Barnmorskeundervisningsanstalten hade, alltsedan den år 1865 från allmänna barnbördshuset öfverflyttades till dåvarande »provisoriska» (nu södra) barnbördshuset, måst nöja sig med otillräckliga och mindre lämpliga lokaler. Första åren hade lärosalen varit förlagd till ett förfallet orangeri-hus; sedermera hade en sådan, äfven den mindre lämplig, varit inrättad å sjukhusets vind. Dagrum hade saknats för eleverna och länge äfven ett rum, där de kunnat förtära sin föda, när de på grund af arbetet icke kunnat lämna sjukhuset. Ett slags matrum hade sedan varit inrättadt i en utrymd vedkällare.

Eleverna hade med undantag af frieleverna (6 i hvarje kurs) bott utom anstalten, hvar de kunnat. Ofta hade de varit inneboende i obemedlade familjer. Att de då icke kommit i för studier gynnsamma förhållanden, icke ens alltid i ett för dem gagneligt sällskap, fölle af sig

själft. Genom dessa bostadsförhållanden hade äfven fara för scarlatina, difteri och andra smittosjukdomar uppkommit, i första hand för eleverna, men genom dem äfven för barnbördshusets patienter, och vid flera tillfällen hade af sådan anledning elever måst från sitt arbete afstängas. Det låge i sakens natur, att boendet utom anstalten, såsom också erfarenheten visat, vore till stor skada för elevernas arbete samt till hinder för uppsikten öfver eleverna och för upprätthållandet af den ordning och disciplin, som i en sådan anstalt vore nödvändig, och som eleverna borde där lära.

Men ej nog härmed. Eleverna hade därjämte haft att skaffa sig sin föda, hvar de kunnat; man vore frestad säga, om de kunnat, ty arbetet (särskildt å förlossningsrummen) vore icke sällan sådant, att eleverna allt emellanåt däraf hindrades att intaga sina måltider utom anstalten. För att råda bot härå hade visserligen under senare år tillfälle beredts eleverna att (på egen bekostnad) låta laga mat åt sig inom anstalten, men denna anordning hade endast tidtals vunnit anslutning. En del elever hade velat kosta på sig mera, andra hade trott sig erhålla mat billigare på annat sätt; några hade varit så fattiga, att de lefvat på sväldiet, så att de däri-genom farit illa. Att ej blott vid svält utan äfven vid oregelbunden diet för öfrigt arbetslust och arbetskraft komme att sitta emellan, vore tillräckligt bekant.

Genom antagandet af stadsfullmäktiges förslag skulle nu skildrade svårigheter fullständigt undanröjas, på samma gång som kurskostnaden (i genomsnitt) för eleverna icke obetydligt skulle minskas; de skulle nämligen erhålla fri bostad och endast betala den verkliga utspisningskostnaden, hvilken, om än tilläfventyrs högre än hvad en eller annan elev hittills för sin föda betalt, likväl säkerligen icke stege till det belopp, som äfven af de fattigaste betalades för bostad och föda tillsammans. Då skulle icke heller kunna hända, att elever, hvilka dock företett »trovärdige mäns» intyg »att de ägde erforderliga medel för sitt uppehälle under lärotiden och till inköp af instrumenter efter lärotidens slut», befundes vara i saknad af det nödvändigaste.

För Stockholms stad vunnes genom antagandet af stadsfullmäktiges anbud den fördelen, att det nya barnbördshuset — tack vare det stora antalet barnmorskeelever, som under sin lärokurs gjorde tjänst som barnmorskor och sköterskebiträden — lättare kunde inrättas med mindre rum (med högst 4 sängar i hvarje). En sådan anordning, som utan tvifvel för patienterna vore behagligare, än då sjuksalarna vore så stora, att de upptog 10—20 patienter och lika många barn, vore nu af stadsfullmäktige besluten och komme å det nya barnbördshuset att tillämpas, vare sig barnmorskeundervisningen dit förlades eller ej. Men då genom elevernas

arbete den ordinarie personalen kunde till antalet inskränkas, hade stadsfullmäktige ej tvekat att besluta, det kommunen skulle vidkännas större delen af den beräknade årskostnaden för internatet.

Med afseende på de fördelar, som staten genom accepterandet af stadsfullmäktiges anbud skulle vinna, hade redan en sådan, nämligen det definitiva ordnandet af barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm och billigare kurskostnader för eleverna, omtalats. Härtill komme, att det bidrag, som statsverket skulle lämna, eller 5,000 kronor årligen, vore så lågt satt, att det säkerligen vore omöjligt att för en sådan summa kunna åstadkomma ett ens tillnärmelsevis så lyckligt ordnande som det nu erbjudna.

Skulle stadsfullmäktiges anbud ej antagas, såge Sondén ingen annan lösning af frågan, än att barnmorskeundervisningen i Stockholm nedlades.

För en barnmorskeundervisningsanstalt erfordrades dels ett barnbördshus med tillräckligt klientel för den praktiska undervisningen, dels undervisningslokaler och dels bostäder för åtminstone frieleverna eller hellre för alla eleverna och i sistnämnda fall äfven kök, matsal, samlingsrum o. s. v. Kostnaden för en sådan anstalt skulle, äfven om det beräknade patientantalet blefve betydligt mindre än å Stockholms nya barnbördshus, säkerligen stiga till mer än en half million kronor.

Ett återflyttaude af barnmorskeläroverket till allmänna barnbördshuset vore för närvarande omöjligt. Äfven en om- och tillbyggnad skulle leda till en icke ens något så när nöjaktig lösning af frågan, utan skulle ställa barnmorskeläroverket i en ännu mera ogynnsam ställning än å södra barnbördshuset, hvars storartade klientel dock beredt rikt tillfälle till öfning. Inrättandet af ett internat vore å allmänna barnbördshuset omöjligt, och till och med erhållandet af rum för frieleverna skulle där medföra svårighet. Klientelet, som i sådant fall måste delas mellan barnmorskeelever och medicine kandidater, skulle dessutom visa sig otillräckligt för såväl de ena som de andra. Och priset för en så otillfredsställande anordning skulle utan tvifvel blifva mycket högt. Sondén kunde fördenskill icke finna annat, än att antagandet af stadsfullmäktiges förslag måste blifva såväl det bästa som det för statsverket billigaste sättet att få barnmorskeundervisningsanstalten i fullgodt skick.

En anmärkning, som möjligen skulle kunna framställas mot de af stadsfullmäktige uppsatta villkoren, vore den, att de nu gällande villkoren för inträde vid barnmorskeläroverket måste i så måtto ändras, att däri skulle inryckas föreskrifter om, att elev skulle bo inom anstalten samt deponera det belopp, som för hennes utspisning erfordrades. På grund af de stora fördelar, som eleverna genom att bo och erhålla utspisning inom anstalten

vunne, kunde Sondén endast på det lifligaste tillstyrka, att sådan ändring vidtoges i föreskrifterna för intagning af elever vid Stockholms barnmorskeundervisningsanstalt.

I sitt första utlåtande, som afgafs den 20 juni 1902, har medicinalstyrelsen efter meddelande af den historik, hvarför jag förut redogjort, anfört följande:

Att barnmorskeutbildningens förläggande till ett barnbördshus med den goda förvaltning, som i allmänhet utmärkte Stockholms stads sjukvårdsanstalter, varit för undervisningen i hög grad förmånligt, torde i sig själf vara tydligt, men förmånen häraf framstode dock tydligast, om man erinrade sig, att allmänna barnbördshuset numera med skäl ansetts erbjuda ett alltför begränsadt undervisningsmaterial redan för läkareundervisningen ensam. Barnmorskeundervisningens återförläggande dit torde väl icke heller vara utförbart, med mindre en högst betydlig nybyggnad och utvidgning ägde rum. I detta hänseende tilläte sig medicinalstyrelsen hänvisa till de yttranden, som med anledning af väckt förslag till förnyadt nådigt reglemente för allmänna barnbördshuset afgifvits såväl af direktionen för allmänna barnbördshuset som af karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarekollegium. Direktionens yttrande vore af den 25 november 1896 och innehölle bland annat följande:

'Sedan dess (år 1871) har, om man undantager, att 3 barnmorskelärningar 6 månader om året tjänstgöra å allmänna barnbördshuset som biträden på förlossningsrummet, något samband mellan läroanstalten för barnmorskor och allmänna barnbördshuset icke ägt rum; och direktionen kan icke undertrycka den åsikt att, därest den praktiska undervisningen i barnförlossningskonst på nytt skulle komma att förläggas till allmänna barnbördshuset, detta icke skulle för nämnda anstalt vara gagneligt. Sedan allmänna barnbördshusets uppgift som läroanstalt inskränkts till att lämna undervisning åt medicine studerande, har nämligen antalet på en gång tjänstgörande sådana ökats från 8 till 25, under det att frekvensen af intagna barnaföderskor, ehuru äfven den under samma tid ökats, nu dock nått den höjd, att ytterligare ökning under nuvarande förhållanden ej kan äga rum. Det oaktadt öfverstiger undervisningsmaterialet ingalunda behofvet i och för läkareundervisningen och skulle följaktligen blifva alldeles otillräckligt, därest detsamma komme att delas mellan två läroanstalter'.

Karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarekollegium yttrade i sin skrifvelse den 4 december 1897 till kanslern för rikets universitet i anledning af berörda förslag:

'Beträffande förslaget första paragraf, genom hvilken barnmorskeundervisningen definitivt skulle skiljas från allmänna barnbördshuset, får lärarekollegiet på det kraftigaste instämma i barnbördshusdirektionens såväl förslag som motivering, då det är tydligt, att, i händelse barnmorskeundervisningen åter skulle förläggas till allmänna barnbördshuset, det ej finnes någon möjlighet att under nuvarande förhållanden på ett tillfredsställande sätt ordna undervisningen.'

Vidare borde i detta sammanhang erinras, att barnmorskeelevernas antal i hvarje kurs numera vore 30, samt att flertalet af dem omedelbart efter afslutad kurs anmälde sig till erhållande af undervisning äfven i den instrumentala förlossningskonsten, hvilken undervisning för hvarje gång påginge under 3 månader. — Häraf följde, att dubbla kurser, således tillsammans omkring 60 elever, året om åtnjöte undervisning.

Ur Kungl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente den 28 januari 1898 för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnbördshuset i Stockholm hade också allt som rörde barnmorskeundervisningen borttagits, med undantag allenast af den bestämmelsen, att »undervisning i nämnda konst (barnförlossningskonsten) skulle vid barnbördshuset jämväl lämnas åt behörigen antagna barnmorskelärningar, i fall särskilda omständigheter gjorde sådant nödvändigt».

Huru otillräckligt allmänna barnbördshuset än vore att åter lämna undervisningsmaterial åt både läkare och barnmorskor, syntes dock sistnämnda bestämmelse hafva varit af förhållandena oundvikligen påkallad. Från Stockholms kommuns sida föreläge nämligen intet bindande åtagande att låta barnmorskeundervisning meddelas på kommunens enskilda barnbördshus, likasom kommunen vore oförhindrad att där antaga andra läkare än barnmorskelärarna; och, ehuru hittills godt samförstånd städse ägt rum mellan dem, som å statens vägnar ledt barnmorskeundervisningen, och dem, som haft stadens uppdrag att förvalta barnbördshuset, hade dock aldrig funnits någon garanti, att rubbning i det hittillsvarande förhållandet icke plötsligen skulle kunna ske, och Stockholms stadsfullmäktige vore obestridligen uti sin goda rätt, då de nu med föranledande af det förestående uppförandet af nya, tidsenliga byggnader för södra barnbördshuset uppställde vissa betingelser för sitt medgifvande till barnmorskeundervisningens fortsatta förläggande dit. För staten innebure den gjorda framställningen alltså den fördelen, att ett tillfälle därigenom erbjöde sig att få till stånd ett hittills saknad, å båda sidor bindande aftal i den viktiga angelägenheten, allt naturligtvis under förutsättning att de uppställda villkoren befunnas antagliga.

Rörande stadsfullmäktiges nu gjorda framställning yttrar sig medicinalstyrelsen därefter sålunda:

»På anförda grunder hafva stadsfullmäktige bestämdt fordrat, att eleverna skola vara boende inom anstalten och vidare att de där skola hafva sin utspisning. Lämpliga lokaler äro stadsfullmäktige villiga att på sin bekostnad låta anordna, utrusta och underhålla, nämligen utom boningsrum, föreläsningssal, särskildt för elever afsedt kök och matsal, samlingsrum med flera lägenheter. Medicinalstyrelsen, som beredt sig tillfälle att taga kännedom om de för dessa lokaler uppgjorda ritningar, har funnit dem i allo goda och tidsenliga. I betraktande af det arbete, barnmorskeleverna skulle prestera till anstaltens förmån, hafva stadsfullmäktige ansett med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att en del af de årliga kostnaderna härför, som beräknats till 12,000 kronor, bestriddes af staden, under det att ett årligt bidrag af 5,000 kronor fordras af staten.

»Med åberopande af de skäl, som af professor Sondén anförts angående den stora fördelen af att vid själfva undervisningsanstalten erhålla bostäder för eleverna, finner medicinalstyrelsen det både för dem själfva och för undervisningen vara af stor fördel, att eleverna komma att bo vid barnbördshuset. Medicinalstyrelsen finner därför ingen betänklighet vid införande i barnmorskereglementet af en föreskrift angående skyldighet för lärlingarna att under lärotiden bebo lägenheter, som, utan kostnad för dem själfva, anvisas dem vid läroanstalten.

»Lika med barnmorskeläraren finner medicinalstyrelsen det äfven vara synnerligen fördelaktigt, om en ordnad mathållning bereddades eleverna. Men då de, enligt förslaget, skulle tillförbindas att begagna sig af denna mathållning och därför erlägga betalning till anstalten, har styrelsen hört sig för beträffande den utgift för eleverna, som af ett dylikt stadgande skulle blifva en följd, och erfarit, att kostnaden för en sjuksköterskas kost vid Maria sjukhus, som har gemensam mathållning med södra barnbördshuset, uppgår till omkring 1 krona 10 öre per dag. För 9 månader, eller den tid, hvarunder den egentliga barnmorskekursen (utom instrumentkurs) varar, skulle detta göra omkring 300 kronor. Såsom professor Sondén framhåller, torde nog somliga elever för närvarande förskaffa sig sin föda för billigare pris; men han anser säkert, att ingen, äfven den fattigaste, kunnat skaffa sig både bostad och föda för detta pris. Ett åläggande för eleverna att begagna sig af den föreslagna kosten, samtidigt med att fri bostad bereddades dem, skulle därför icke öka deras utgifter i det hela för kursen. Det lärer därför icke heller böra möta några betänkligheter att göra det till en skyldighet för barnmorskeleverna i Stockholm att till vederbörande barnbördshusförvaltning utgifva ersättning för födan. Att

denna skulle blifva fullgod, därom kan ej råda det ringaste tvifvel. Medicinalstyrelsen tillstyrker därför äfven, att i barnmorskereglementet stadgas skyldighet för eleverna att hafva sin spisning på barnbördshuset och att vid läroterminens början hos anstaltens styrelse deponera nödigt belopp, hvars storlek torde böra bestämmas af medicinalstyrelsen i samråd med barnbördshusets styrelse och för antagna lärlingar tillkännagifvas i samma skrifvelse, hvarmed de skola underrättas om sitt antagande. Äfven den af stadsfullmäktige fordrade borgen för utspisningskostnader, hvilka utöfver inbetalda beloppen möjligen kunna uppkomma, synes ej böra föranleda några svårigheter, helst enhvar, som söker elevplats, redan nu måste prestera ett intyg, att hon äger erforderliga medel för sitt uppehälle under lärotiden.

»Hvad slutligen angår det årliga hyresbelopp af 5,000 kronor, som stadsfullmäktige betingat sig, så synes det medicinalstyrelsen synnerligen måttfullt tilltaget och vara en föga afsevärd summa vid jämförelse med de mycket betydande fördelar för barnmorskeundervisningen, som därför skulle ernås. Ett fullt tidsenligt inrättadt barnbördshus, det största i Sverige, skulle stå till barnmorskeundervisningens förfogande, utan att staten därför behöfde vidkännas några byggnadskostnader; barnmorskeeleverna skulle erhålla fria bostäder, nödig tillsyn och god utspisning, och särskilda undervisningslokaler skulle också tillhandahållas. För öfrigt vore icke hela summan, 5,000 kronor, ny. Redan nu utgår af statsmedel från allmänna barnbördshuset en årlig hyresersättning af 650 kronor till södra barnbördshuset för föreläsningssal och bostäder för frieleverna. Den nya utgiften är således endast 4,350 kronor om året.

»Skulle stadsfullmäktiges erbjudande icke godkännas, måste barnmorskeundervisningen åter förläggas till allmänna barnbördshuset, som dock för närvarande fullständigt saknar nödiga lokaler för en sålunda utsträckt verksamhet. Redan för läkarnes undervisning är det nuvarande barnbördshuset, såsom förut anförts, otillräckligt, och frågan om dess ombyggande på statens bekostnad har länge stått på dagordningen. Men de hittills framkomna förslagen hafva alla uppgjorts med hänsyn allenast till anstaltens begagnande för läkareundervisningen. Skulle därtill komma barnmorskeundervisningen, behöfde byggnadskostnaderna tvifvelsutan fördubblas, utan att ändock så tillfredsställande resultat skulle nås, åtminstone i afseende på elevernas härbärgerande under lärotiden, som genom godkännande af det nu föreliggande förslaget till aftal med Stockholms stad. Medicinalstyrelsen tillstyrker därför i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtagna de åtgärder, som äro nödiga för den erforderliga hyressummans beviljande.

»Stadsfullmäktiges ifrågavarande beslut att medgifva, det undervisning åt barnmorskeelever må meddelas å stadens nya barnbördshus m. m. måste anses innebära, att barnmorskelärarna äfven skola vara anställda såsom läkare på barnbördshuset. Då emellertid ingenting därom finnes i beslutet särskildt nämndt, och stadens hälsovårdsnämnd, som är barnbördshusets öfverstyrelse, hittills städse genom särskilda beslut antagit barnmorskelärarna till anstaltens läkare samt torde hafva varit oförhindrad att antaga äfven andra läkare, om så syns nämnden lämpligt, så får medicinalstyrelsen i underdånighet fästa Kungl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på detta förhållande och hemställa, att Kungl. Maj:t i det nådiga bref, hvori Kungl. Maj:t kan komma att delgifva stadsfullmäktige sitt beslut i detta ärende, äfvenledes, om öfverenskommelsen i öfrigt i nåder godkännes, täcktes gifva uttryck åt den uppfattningen, att barnmorskeläraren och biträdande barnmorskeläraren, så länge aftalet varar, skola antagas till öfverläkare- och biträdande läkarebefattningarna vid södra barnbördshuset.

»Om genom barnmorskeundervisningens definitiva flyttning till södra barnbördshuset densamma helt och hållet skiljes från allmänna barnbördshuset, vill medicinalstyrelsen slutligen i underdånighet framhålla önskvärdheten af, att i riksstaten de utgifter, som utgå för det ena eller det andra ändamålet och som hittills varit sammanförda, hädanefter komma att skiljas åt.»

På grund af hvad sålunda anförts har medicinalstyrelsen i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t, med godkännande af Stockholms stadsfullmäktiges ifrågavarande erbjudande och de därför uppställda villkoren, täcktes vidtaga nödiga åtgärder, för att ett hyresbelopp af 5,000 kronor årligen måtte af medicinalstyrelsen kunna till södra barnbördshuset erläggas för de därstädes för barnmorskelärlingarna och barnmorskeundervisningen upplåtna lokalerna, hvarjämte medicinalstyrelsen afgifvit förslag till de tillägg till gällande nådiga reglemente för barnmorskor, som betingas af de föreslagna nya bestämmelserna angående barnmorskeeleverna.

Direktionen öfver allmänna barnbördshuset i Stockholm yttrade i utlåtande den 22 augusti 1902, att direktionen, som lika med medicinalstyrelsen funnit hvad af stadsfullmäktige i nu ifrågavarande afseende föreslagits synnerligen lämpligt och för statsverket fördelaktigt, icke hade annat att erinra mot förslaget till öfverenskommelse mellan staten och staden, än att, då såsom nödvändig förutsättning för öfverenskommelsens behöriga genomförande erfordrades, att lärarebefattningarna vid barnmorskeundervisningsanstalten och läkarebefattningarna vid det nya barnbördshuset städse

innehades af samma personer, men ett uttalande af Kungl. Maj:t i den riktning, medicinalstyrelsen föreslagit, icke torde för vinnande af nämnda ändamål kunna anses tillfyllest, stadsfullmäktige torde böra, innan definitiv öfverenskommelse träffades, tillförbindas att såsom bestämdt villkor för densammas giltighet medgifva, att de personer, som kunde varda utnämnda till lärare och biträdande lärare vid undervisningsanstalten för barnmorskor i Stockholm, i och med detsamma ansåges förordnade att, så länge ifrågasvarande öfverenskommelse vore i gällande kraft, vara öfverläkare, respektive amanuens eller biträdande läkare vid södra barnbördshuset i Stockholm; samt att, då de 650 kronor, som för närvarande af till allmänna barnbördshuset anslagna statsmedel årligen utbetalades såsom hyra för undervisningslokal och fria bostäder åt lärlingarna vid södra barnbördshuset, med allra största sannolikhet komme att blifva behöfliga för täckande af allmänna barnbördshusets utgifter, hvilka under de senare åren alltjämt varit i stigande, direktionen funne sig föranlåten att hos Kungl. Maj:t i underdånighet hemställa, att det för gäldande af statsbidraget till Stockholms stad erforderliga beloppet i sin helhet anskaffades från annat håll, och att sålunda allmänna barnbördshuset berättigades att, sedan den nu ifrågasatta öfverenskommelsen emellan staten och staden kommit till stånd, oafkortadt för sina egna behof använda hela det till detsamma utgående statsanslag.

I anledning af hvad direktionen öfver allmänna barnbördshuset sålunda anført infordrades genom öfverståthållareämbetet yttrande från stadsfullmäktige. I underdånig skrifvelse den 1 februari 1904 hafva stadsfullmäktige, under hänvisning till den af medicinalstyrelsen lämnade utredning angående barnmorskeundervisningens i Stockholm hittills varande anordning och med framhållande att det af direktionen för allmänna barnbördshuset fordrade tillägg till den ifrågasatta öfverenskommelsen egentligen i sig innebure att gifva en fullständigt bindande form åt den sedan en längre tid tillbaka förefintliga anordning, hvarigenom lärare- och läkarebefattningarna vid södra barnbördshuset innehafts af samma personer, vidare yttrat:

»Det lider icke heller något tvifvel, att denna förening af tjänster är den naturligaste, och lika väl som den hittills kunnat bestå på grund af det goda samförstånd, som städse ägt rum mellan dem, som å statens vägnar ledt barnmorskeundervisningen, och dem, som haft stadens uppdrag att förvalta barnbördshuset, har man all anledning antaga, att så äfven framdeles skall blifva förhållandet. Hittills har det dock stått sta-

den öppet att, därest en rubbning skulle inträdt i detta förhållande, till läkare vid barnbördshuset antaga andra personer än barnmorskelärare.

»Denna rätt skulle väl staden äfven fortfarande kunna i viss mån göra gällande, enär den nya öfverenskommelse, som är afsedd att träffas med staten, skall gälla endast tills vidare och således kan när som helst uppsägas.

»Genom att fastslå, att lärarna vid barnmorskeundervisningsanstalten skola såsom sådana äfven ovillkorligt vara öfverläkare och biträdande läkare vid stadens barnbördshus, skulle emellertid kommunen betagas allt inflytande vid tillsättandet af dessa läkarebefattningar.

»Då detta från kommunens synpunkt icke kan vara lämpligt, finna stadsfullmäktige sig kunna godkänna det utaf direktionen öfver allmänna barnbördshuset framställda förslag endast under villkor att, innan en lärarebefattning vid statens barnmorskeundervisningsanstalt vid stadens barnbördshus tillsättes, tillfälle lämnas hälsovårdsnämnden att afgifva yttrande öfver de sökandes lämplighet med hänsyn till deras anställning såsom läkare vid barnbördshuset.

»Vidare anse stadsfullmäktige sig böra såsom villkor för det ifrågasatta medgifvandet från kommunens sida påyrka en bestämd föreskrift, att läraren och biträdande läraren vid barnmorskeundervisningen skola vara pliktiga att utan ersättning från stadens sida bestrida de göromål, som böra tillkomma en öfverläkare, respektive biträdande läkare vid stadens barnbördshus. En dylik bestämmelse kan vara af särskild vikt, om, såsom nog är troligt, vid det nya barnbördshuset komma att krävas ytterligare läkarekrafter, hvilka det då torde blifva stadens ensak att anskaffa och bekosta.

»Slutligen må erinras, att enligt nu gällande stadgar för stadens sjukhus, barnbördshusets öfverläkare äfven är anstaltens direktör och i sådan egenskap har att inför vederbörande styrelse föredraga ärenden, som särskildt angå barnbördshuset. Då emellertid kommunen icke under några förhållanden vill fransäga sig rätten att själf bestämma öfver det med afseende å anstaltens ekonomiska förvaltning synnerligen viktiga valet af dess direktör, böra, därest en öfverenskommelse i nyss berörda syfte blifver träffad, nu gällande bestämmelser rörande anstaltens direktör ändras därhän, att nämnden må vara oförhindrad att härtill antaga lämplig person, oafsedt huruvida denne är anställd såsom läkare vid anstalten eller icke.

»Aberopande det sålunda anförda få stadsfullmäktige till svar å den nådiga remissen förklara sig medgifva, att de personer, som kunna framdeles vardas utnämnda till lärare och biträdande lärare vid statens undervisningsanstalt för barnmorskor i Stockholm, i och med detsamma anses

förordnade att, så länge öfverenskommelsen om barnmorskeundervisningen vid nya södra barnbördshuset är i gällande kraft, vara öfverläkare, amanuens eller biträdande läkare vid samma barnbördshus, hvilket medgifvande dock lämnas under villkor, dels att, innan lärarebefattning vid sagda undervisningsanstalt tillsättes, tillfälle beredes Stockholms stads hälsovårdsnämnd att afgifva yttrande öfver de sökandes lämplighet med hänsyn till deras anställning såsom läkare vid barnbördshuset, dels att bestämd föreskrift lämnas, att läraren och biträdande läraren vid barnmorskeundervisningen skola vara pliktiga att utan särskild ersättning från stadens sida bestrida de göromål, som böra tillkomma en öfverläkare eller biträdande läkare vid stadens barnbördshus, dels att hälsovårdsnämnden är oförhindrad att till direktör för barnbördshuset antaga lämplig person, oafsedt huruvida han är anställd såsom läkare vid anstalten eller icke.»

Direktionen öfver allmänna barnbördshuset i Stockholm har i sitt med anledning af denna skrifvelse den 27 februari 1904 afgifna utlåtande anmält, att direktionen för sin del icke hade något att erinra mot bifall till framställningen på de af stadsfullmäktige uppställda villkor.

Biträdande barnmorskeläraren i Stockholm E. Alin och barnmorskeläraren därstädes, professor Sondén hafva i sina till medicinalstyrelsen den 3 maj 1904 och den 8 mars 1905 afgifna yttranden i anledning af stadsfullmäktiges förnyade framställning påpekat åtskilliga önskemål i fråga om lokalernas anordning samt den för barnmorskeundervisningen erforderliga personal. Sondén har vidare anført, att det enligt hans mening varit lyckligare, om de i stadsfullmäktiges sista skrifvelse uppställda villkor ej framställt, men att han likväl ansåge fördelarna för barnmorskeundervisningsanstalten så stora, att stadsfullmäktiges förslag äfven med dessa villkor borde antagas. Sondén påpekar dock, att då de från Stockholms stad till läraren och biträdande läraren i deras egenskap af läkare vid barnbördshuset nu utgående arfvoden af 1,500 kronor till hvardera ej längre vore att påräkna, svårighet torde möta att få lärareplatserna besatta med lämpliga personer, därest ej motsvarande ersättning af statsmedel kunde beredas. Sondén framhåller emellertid, att åtgärd för lärarelönernas förbättrande ej torde under den närmaste framtiden behöfva vidtagas, då hälsovårdsnämnden i skrifvelse till stadsfullmäktige den 8 maj 1903 förklarar, att de uppställda villkoren naturligtvis icke kunna blifva tillämpliga på nuvarande innehafvare af lärare- och läkarebefattningarna vid barnbördshuset.

Slutligen har medicinalstyrelsen i sitt förnyade underdåniga utlåtande den 13 mars 1905 anfört, bland annat, att medicinalstyrelsen i likhet med Sondén funne fördelarna för barnmorskeundervisningen af den ifrågasatta öfverenskommelsen vara så stora, att medicinalstyrelsen icke ansåge desamma böra äfventyras genom förkastande af de nya villkoren, hvilka väl kunde vara ogynnsamma för barnmorskelärarna, men icke torde kunna på något sätt inverka menligt för själfva undervisningen. Visserligen antydde Sondén möjligheten af, att lärareplatserna i fråga skulle blifva svårare att besätta, om innehafvarnes förmåner minskades med de arfvoden, som nu utginge till dem från Stockholms stad såsom ersättning för deras verksamhet såsom läkare vid barnbördshuset. Någon sådan minskning torde dock icke afses, åtminstone för befattningarnas nuvarande innehafvare. Skulle det blifva nödvändigt att höja de från staten till barnmorskelärarna utgående lönerna, torde särskild underdånig framställning därom böra af medicinalstyrelsen framdeles göras. I afseende å direktionens öfver allmänna barnbördshuset i Stockholm hemställen, att det belopp af 650 kronor, som hittills årligen utgått från denna anstalt till Stockholms stads barnbördshus såsom hyra för föreläsningssål och bostäder för frieleverna, ej vidare måtte behöfva utbetalas, ansåge medicinalstyrelsen sig böra anföra, att styrelsen för sin del icke hade något häremot att invända, under förutsättning att hela det belopp, 5,000 kronor, som enligt öfverenskommelsen årligen skulle af staten utbetalas såsom hyra för undervisningslokaler vid södra barnbördshuset m. m., för ändamålet ställdes till medicinalstyrelsens förfogande. Medicinalstyrelsen ville således i underdånighet tillstyrka, att stadsfullmäktiges i skrifvelsen den 1 februari 1904 uppställda nya villkor likasom det medgifvande, som utgjorde grunden därför, måtte af Kungl. Maj:t godkännas.

De villkor, som af stadsfullmäktige uppställts för barnmorskeundervisningens förläggande till stadens nya barnbördshus, anser jag vara för staten så fördelaktiga, att jag ej tvekar förorda antagandet af det utaf stadsfullmäktige gjorda erbjudandet. Ett upphörande af den hittills rådande ordningen skulle nämligen medföra nödvändighet för staten att antingen väsentligen utvidga allmänna barnbördshusets lokaler, därest sådant i tillräcklig grad är möjligt, eller ock uppföra en ny, själfständig förlossningsanstalt. Båda utvägarna komme otvifvelaktigt att, oafsedt dryga kostnader för utvidgningen eller nybyggnaden, kräfva betydligt större årligt anslag än det af stadsfullmäktige ifrågasatta, som, med beräkning af redan nu af statsmedel utgående hyresbidrag af 650 kronor årligen, förutsätter ökad statsutgift till barnmorskeundervisningen af allenast 4,350

kronor årligen. Bestämmelsen att lärare och biträdande lärare vid barnmorskeundervisningsanstalten skola vara skyldiga att utan ersättning af kommunen bestrida läkarevård vid stadens barnbördshus behöfver ej, så länge nuvarande tjänstinnehafvarne kvarstå, för statsverket medföra ökade utgifter, och äfven om det synes sannolikt, att framdeles vid nytillsättning kraf på ökade aflöningsförmåner på grund af nämnda bestämmelse komma att framställas, anser jag detta ej böra afskräcka från anbudets antagande.

Beträffande statens nuvarande anslag till barnmorskeundervisningen och barnbördshusen har jag från medicinalstyrelsens räkenskapskontor erhållit en promemoria af följande innehåll:

Riksstaten för år 1905 upptager kronor 46,858: —

Däraf erhåller:

Barnbördshuset och barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm	35,385: —	
Barnmorskeundervisningsanstalten i Göteborg	10,025: —	
Barnmorskeläraren i Lund	1,358: —	
Barnbördshuset Pro Patria	90: —	46,858: —
Anslaget till barnbördshuset och barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm disponeras på följande sätt:		
Direktionen för barnbördshuset till hyra, ved m. fl. utgifter	25,000: —	
Aflöningar till lärare m. fl. vid undervisningsanstalten	7,725: —	
Frilärlingars underhåll	2,160: —	
För anskaffande och vidmakthållande af undervisningsmateriell	500: —	35,385: —
Det till direktionens disposition enligt lig-garen öfver statsverkets specialutgifter för år 1904 ställda anslag är följande:		
Till hyra för en lärosal, två rum åt tjänstgörande läkare och två rum åt barnmorskeelever	800: —	
Inköp och underhåll af instrumenter	75: —	
Premier för barnmorskeelever	75: —	
Af understödet åt 12 barnmorskeelever, 2,532 kronor, efter afdrag af ofvan-nämnda 2,160 kronor	372: —	
Ersättning för hyra för koppymningshuset	150: —	
Anslag till barnbördshuset	23,528: —	25,000: —

Då direktionen öfver allmänna barnbördshuset i Stockholm förklarar, att det från allmänna barnbördshuset utgående hyresbelopp å 650 kronor är väl behöfligt för bestridande af allmänna barnbördshusets egna, allt mera växande utgifter, torde skäl förefinnas för, att tillgång till hela det nu erforderliga beloppet, 5,000 kronor, beredes vid sidan af redan befintliga anslag till allmänna barnbördshuset. Det af stadsfullmäktige gjorda erbjudande innebär visserligen ej ett definitivt ordnande af omhandlade förhållanden, enär det tilltänkta aftalet skulle när som helst kunna uppsägas såväl af staten som af kommunen, men då de föreslagna anordningarna nog komma att under en lång framtid äga bestånd, och, när de sedan ersättas af andra, det för barnmorskeundervisningen i Stockholm helt säkert ändock kommer att krävas minst det statsanslag, hvarom nu är fråga, anser jag ej skäl föreslå, att de för ändamålet erforderliga medel skola äskas allenast på extra stat.

Efter samråd med chefen för civildepartementet, som förklarar sig ej hafva något att erinra mot de föreslagna nya bestämmelserna angående barnmorskeeleverna i Stockholm, får jag därför i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att, med förklarande att de nu å allmänna barnbördshusets stat uppförda anslag till hyra för en lärosal, två rum åt tjänstgörande läkare och två rum åt barnmorskeelever må användas till täckande af andra behof för allmänna barnbördshuset, anvisa under allmänna barnbördshusets stat ett särskildt anslag af 5,000 kronor till lokaler m. m. för barnmorskeundervisning. Vid bifall härtill skulle anslaget till allmänna barnbördshuset, nu uppgående till 35,385 kronor, komma att höjas till 40,385 kronor samt hela det för barnmorskeundervisningen och barnbördshusen i riksstaten upptagna belopp, nu 46,858 kronor, att ökas till 51,858 kronor».

Till hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets öfriga ledamöter förenade sig, behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle proposition i ämnet, af den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflätas.

Ex protocollo:

Hugo Tigerschiöld.
